

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: $\frac{1}{4}$ an fl. 1.50; 1 an fl. 6
În România: $\frac{1}{4}$ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:
Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiu, 5/17 Maiu 1891

Nr. 18

„Meșterul Manole“.

Dramă în 4 acte de Carmen Sylva.
Reprezentată în matinee-a de Duminică 21 Aprilie
(3 Maiu) a. c. în opera c. r. de Curte din Viena.

(O dare de seamă).

„Înșirate mărgărite“, care în cuvinte atât de dulci și cu colori de o neperitoare frumusețe ne zugrăvesce iubirea cea fără margini a mamei pentru copilășul său, și „Meșterul Manole“ sau „Mănăstirea Argeșului“, care cu o pătrunzătoare naivitate și simplitate ne povestesc trágica soartă a soției, care, împinsă de magica putere a iubirii pentru soțul său, învinge toate pedecile ce-i pune în cale cerul, pentru a căde în sfârșit jertfă chiar acestei iubiri, sânt două mărgăritare din cele mai frumoase din comoara atât de nesecată în bogății a poeziei noastre populare. Și regina-poetă Carmen Sylva, care cu atâta duiosie a știut să-și plece urechia la șoaptele codrilor măreți de lângă Rhenul germân, unde a stat leagănul său, și care în noua sa patrie de lângă Dunărea măreață a știut să resfrângă în inima sa cu atâta măiestrie farmecul tainic și neperitor al codrilor seculari din giurul Peșului, n'a putut să treacă prin bogata grădină a poeziei noastre populare fără a nu resimți farmecul ademenitor al produselor ei. Astfel fantasia fecundă și imaginațiunea pasionată a reginei-poete, viu impresionată de frumusețile legendei „Meșterului Manole“, care dă expresiune și iubirii de mamă și iubirii de soție, în cea mai nouă plăsmuire a sa ne înfățișează legenda noastră populară lărgită în o dramă frumoasă și mișcătoare. Conservând adevăratul simț și farmec poetic al legendei drama este împodobită cu o mulțime de trăsături fine psihologice, de care legenda nu are trebuință. Prin această lucrare a sa regina-poetă nu numai a contribuit de nou a atrage atenția lumii artistice asupra frumuseților neperitoare cuprinse în produsele geniului poetic al poporului român, ci a dat totodată earăși o nouă dovadă despre inima sa de aur, designând această mai recentă plăsmuire, în care artistul legendar Manole este persoana de căpetenie, să fie pentru prima dată reprezentată în beneficiul fondului de pen-

siune al artiștilor dela Teatrul de Curte din Viena, unul din templele adevăratei arte moderne.

Deși până acum lucrarea reginei-poete nefiind scoasă în tipar, nu ne face cu puțință a-i da o analiză mai amănunțită pe temeiul acesta, totuși credem de interes pentru cititorii noștri a le face o mică dare de seamă, după scirile pre care le-au adus șiarele despre dînsa.

Pentru a înlesni înțelegerea dramei va fi bine să ne reamintim pe scurt cuprinsul legendei. Două sânt versiunile de căpetenie și mai cunoscute ale legendei „Meșterului Manole“: una cea dată de V. Alexandri în colecția sa de „Poesii populare ale Românilor“, sub titlul „Mănăstirea Argeșului“, mai scurtă și cu mai puține amănunte, alta cuprinsă în „Culegerea de poesii populare a lui G. Dem. Teodorescu“, sub titlul „Meșterul Manole“, mai lungă și mai bogată în frumoase amănunte. După amândouă fondul poveștii este același: Neagoe Vodă, domnul Țerii-Românesci, care a domnit pe la începutul veacului al 16-lea (1511—1519), urzitorul celui mai frumos și vestit monument de arhitectură al României și al țărilor din Orient, pre care însă legenda îl schimbă cu „Negru-Vodă“, legendarul întemeietor al principatului român,

trece
Cu tovarăși de ce:
Noue meșteri mari
Cafe de zidari,
Și Manole de ce
Care-i și întrece,
Merg cu toți pe cale
Să aleagă 'n vale
Loc de Mănăstire
Și de pomenire.

După multă căutare zadarnică, conduși de un păstor (porcar), află în sfârșit locul potrivit pe valea Argeșului. Manole cu soții sei se apucă bărbătesce de lucru, dar' prin o putere supranaturală tot ce se zidesce ziua se surpă noaptea, astfel că trec ani la mijloc, vistieria principelui se sleiesce și totuși mănăstirea nu se mai isprăvesce. Manole desperează, lucrătorii încep a răpști, ear'

Domnul se mira
Ș'apoi îi mustra,

S'apoi se ncrunta
Și-i amenința,
Să-i pue de vii
Chiar în temelii!

Manole în una din zile adoarme și în vis un glas îi spune, că toate silințele lor vor fi zadarnice, dacă nu se vor hotărî

În zid de-a zidi
Cea 'ntei soțioară,
Cea 'ntei sorioară,
Care s'a ivi
Mâni în zori de zi.
Aducând bucate
La soț ori la frate.

Zidarii cu toții se leagă prin jurământ a da ascultare glasului. Meșterii ceialalți trimit scire pe la soțiile și surorile lor să nu vie în ziua următoare la dinșii cu merinde, ear' Manole, pentru a împedea pre soția sa să vie la el în ziua fatală, îi scrie să se ducă să-i caute boul, pre care-l perduse acum e anul, să-l taie și să-i aducă bucate gătite cu carnea lui. Zeloasa soție caută boul perdut, îl află, și în ziua următoare, când Manole se urcă pe schele

... ce zăria?
Cine că venia?
Soțioara lui,
Floarea câmpului.

Manole, care cu groază vedă cum Caplea, soția sa, „zoria și s'apropia“,

În genunchi cădea
Și plângând ținea:
„Dă, Doamne, pe lume
O ploaie cu spume,
Să facă părae,
Apele să crească
Mândra să-mi oprească“.

Și Domnul îi ascultă ruga, dă ploaie cu tempestate, îi trimite 'n cale o lupoaică turbată, o scorpie „cu gura căscată, cu limba 'nfocată“, dar' puterea magică a iubirei, face pre soție să 'nvingă pedecile și să alerge în brațele mult iubitului seu bărbat, — în brațele crudei sorți ce o așteaptă. Căci Manole, ținându-și cuvântul,

În brațe o lua,
Pe schele-o urca,
Pe zid o punea
Și glumind ținea:
„Taci, mândruța mea
Nu te spăria,
Că vrem să glumim
Și să te zidim“.

Și el o zidesce în zidurile bisericei fără se asculte sfâșietoarele plângeri ale soției sale, ale mamei copilului seu, pentru care el și soții sei nu au alt răspuns decât neînduplecatul și înfiorătorul refren:

Var și cărămidă
Că-i pustie multă,
Că-i lucrare lungă.

Jurământul împlinit, mănăstirea se înalță falnic și în rară frumsețe cătră cer, ear' Vodă ca nu cumva meșterii acestia aleși să mai zidească și altă

biserică, care să rivalizeze cu a sa, nu le dă răs-plata promisă, ci îi osândesce să moară de foame pe grindişul bisericei. Meșterii își construiează însă din scânduri aripi, și

Cu ele sbura,
Dar' dacă sbura,
Care cum cădea
Stâncă se făcea.

Și Manole se folosese de acest mijloc, ca să scape, dar' când se înalță să sboare aude glasul înădușit al soției sale, mințile 'i-se întunecă, el cade jos, se preface în stan de peatră și el, ear' din stan isvoresce un isvor de apă sărată, lacrimi versate de soția ziduită.

Astfel legenda.

Drama modernă însă nu se poate îndestuli cu mijloace așa simple. Ea nu poate să se mulțumească cu desnodarea naivă și primitivă a situațiunii prin întervenirea de „duhuri necurate“, de stafii sau visuri, ci trebuie să caute o motivare psihologică mai adâncă. Astfel autoara, conservând în liniamentele principale fondul istoric al legendei și coloritul local dat, a trebuit să introducă unele schimbări în acțiune și se sporească numărul persoanelor, pentru-ca așa deoparte să îndulcească efectul îngrozitor, care-l face asupra privitorului îngroparea cuiva de viu în zidurile bisericei, ear' pe de altă parte să motiveze psihologicesce hotărîrea înfiorătoare a lui Manole de a-și zidi de vie în temelii edificiului pre soția, pre care el atât de mult o iubia, și în urmă a face cu puțință o altă deslegare a catastrofei finale, — moartea lui Manole, — mai potrivită cu cerințele scenei.

Spre acest scop, precum legenda față cu Manole, prezentat în dramă ca un artist italian din cincuecento, secolul rënăscerii, care ambiției de artist jertfese chiar pre soția sa, pune nesfârșita abnegațiune și puterea magică a iubirei soției sale, în dramă Maria Gianetta, astfel drama, care din Neagoe Vodă cel istoric, blând, nobil, filosof, face mai mult un om crud cu aplecări de despot oriental, îi opune acestuia personagiul nou creat al soției sale, a doamnei Despina, principesa iubitoare de arte și de poezie, model de virtute, de marinimie, de devotament, de care e capabilă numai femeea, al cărui suflet a fost lămurit prin grele încercări ale sorții, prin pierderea copîilor sei iubiți. În zugrăvirea acestui personagiul se întvede oare-cum o autobiografie morală a autoarei. Atât în rolul Gianettei, cât și în al Despinei este depus tot farmecul, care este caracteristic producțiilor celor mai bune lirice ale poetei Carmen Sylva: „sinceritatea atrăgătoare și pëtrunđetoare“.

Printre aceste persoane se mișcă figura, earăși de nou creată, a greului Kir Dimitrie, „duhul cel rău“ al piesei, intrigantul, care 'și aruncă pe ne-simțite mreșile, în care are să se încurce jertfa

ce 'și-a ales. Urând și invidiând pre meșterul italian, care a ocupat terenul, considerat până acum de domeniu al arhitecților greci, el cu soții lui sînt, care surpă noaptea, ce se zidesce ziua și astfel se dă în mod foarte firesc o explicare fenomenului, pre care legenda ni-l lasă neexplicat. Tot el, cel aprins de iubire pentru Gianetta cea frumoasă și credincioasă, care însă nu voiesce să scie nimic de propunerile lui amoroase, este, care din răsbunare îi șoptesce lui Manole la urechie, că soția sa întreține relațiuni neiertate cu principele. El este, care, atunci când lucrul nu dă înainte, după-ce blânda Despină își jertfesce toate prețioasele sale pentru înaintarea lucrului, și visteria principelui se sleiesce, ațîță pre lucrători în contra meșterului, ca în contra patronului neonest, care sumele destinate pentru răsplătirea muncii lor le folosește pentru sine; el este, care îi face, ca pre Manole, bastard al unui nobil din familia Sforza, să-l atace chiar în onoarea sa; el este, care sgudue încrederea, ce principele o avu până acuma în el; el este, care sugerează Gianettei idea, că principele a osândit pre soțul ei la moarte, și o îndeamnă să se ducă să-și ceară, agrățiare; dar' tot el este și acela, care precând Gianetta în genunchi cere dela Domn agrățiarea soțului, îi șoptesce acestuia la urechie, că soția sa are întâlniri secrete cu Domnul. Turbat de gelosie Manole aleargă în palat să ucidă și pre principe și pre soția bănuită de necredincioasă. Reținut dela acest pas prin întervenirea Doamnei Despina, rămâne totuși cu ghimpele gelosiei adînc înfipt în inima sa, și mai trebuie ațîțată numai încă și ambiția de artist, care idealului seu de artă e-gata se jertfească totul, pentru-ca astfel excitate, cele mai puternice patimi omenesci, să fie concentrate toate motivele, care psihologicesce să determine pre meșterul la pasul inforător al ziduirii soției sale în temelile bisericii.

Jertfa se aduce și meșterul reușesce cu mărețul seu edificiu. Toți îl admiră. Principele însă aude de fărădelegea lui Manole îl osândesce la moarte. Nobila și buna și marinimoasa Despina însă isbutesce a dobândi agrățiarea lui. Dar' în același moment, unde poporul adunat și curtea principelui sərbătoresc cu entusiasm terminarea zidirei mărețe, meșterul torturat și sfășiat de musturarea conscienței redeșteptate și cu mintea întunecată de grozava sa crimă, moare pe treptele Domnului la picioarele aceleia, căreia avea să-și datorească vieța.

Representațiunea mulțumită actorilor celor mai de frunte ai Teatrului Curtii imperiale: Sonnenthal, ca meșter Manole; d-na Wolter, ca Despina; d-na Hohenfels, ca Maria Gianetta; Lewinsky, ca Kir Dimitrie, și mulțumită îngrijitei puneri în scenă prin directorul Dr Burkhardt, precum și decorurilor și costumelor făcute după schițe luate la fața locului de directorul despăr-

țământului pentru decoruri al Teatrului Curtii, au avut, chiar cu greutățile, ce le oferă pentru un public modern, scena ziduirii soției, un splendid succes.

Însuși Maiestatea Sa Împăratul, mai multe archiducese și archiduci și un public distins și foarte numeros a asistat la reprezentațiune, acoperind cu aplause încheierea fiecărui act.

Afrodita.

O povestire din vechia Elada. De **Ernst Eckstein**. — Traducere din nemțesce.

(Urmare).

Acontios eșise în ușe. Dând din cap se uită acum în urma ei, ear' ea, fără a mai dice noapte bună, grăbi spre eșire. Era dedat el la multe lucruri curioase din partea acestei fete: ceea-ce vedu însă ați îi era ceva cu totul nou.

Soarele apusese de mult; de dincolo de golful latmic se ridica limpede și luminos liniștitul disc al lunei pline, revărsând tot mai multă lumină preste oraș. Acontios era prea agitat, pentru a se pune, ca de obicei, să cetească la lumina licuritoare a lămpii Odisea, al cărei ritm săltător îi inspiră sufletului seu măsura artistică pentru lucrarea lui de preste ți. Își luă deci himationul, — mantaua, — preste umeri și eși afară, apucând de astădată nu direcțiunea obicinuită cătră port, ci cătră gaturile vestice, unde printre plantațiuni îmbelșugate duce drumul la oraculul lui Apolon Didymeus.

Stătù cãtva timp pe creasta drumului de pe țerm, privind la marea liniștită, atinsă de rațele arginții ale lunei. Era o noapte neobicinuit de lină pentru acest anotimp, nici măcar o boare, nici măcar o creață pe întinsul luciului al mării. Ca o fantomă, țesută din albastru și argint, zăcea insula Hyetusa la marginea vestică a orizontului. Nimeni nu se zăria de giur împregiur prin aceste locuri, pentru-că locuitorii puținelor case din apropierea țermului vestic se retraseră încă decuseară în internul locuințelor lor. Numai o păreche înamorată trecu prelungă Acontios. Apoi recădu totul în adâncă tăcere.

Tinerul sculptor își puse în mută evlavie mânil pe pept. O nedescribilă extasă îi agita peptul. El își ridică ochii la cerul înstelat, cași-când ar căuta acolo ceva infinit, pentru care nu există numire.

Astfel stătù el multă vreme cufundat în visuri. „Afrodito“ țise el în cele din urmă cu glas înădușit, „cea mai mare și mai plină de grații dintre ței, îți mulțumesc! Acum inima mea încântată speră a se putè încerca să te reprezente și pre tine și grațiile tale ambrosice; căci simt, că prima mea sfioasă încercare a fost învrednicită de harul țeu! Această păstorită — în spiritul țeu o am plăsmuit — lipsită de perfecțiune,

simplă, trecătoare, dar' totuși un simbol al măririi tale! O, nu mă părăsi nici pe viitor. Dă-mi ajutorul tău pentru isbânda, care umple sufletul de ceresci bucurii!“

În extatică ardoare își ridică mâinile către cer. Atât de mult era cuprins de farmecul acestei rugăciuni eșite din adâncul inimii, încât nici nu auzi pașii, care răsuna din dosul căscioarei vecine și se apropiau tot mai tare de el. Abia umbra lungă, întinsă de-a curmezișul drumului, îi atrase luarea aminte. Aruncând o privire în lături, recunoscî figura greoaie a lui Baios, care la câțiva pași se opri inholbând nemișcat ochii la el.

Acontios se simți neplăcut surprins, căci omul acesta sfios, posomorît, nu-i era prea simpatic, și mai ales acum în această dispozițiune de o sərbătorească sublimitate nu-i era de loc binevenit. Totuși îi dîse obicinuitul „Te salut!“ și apoi îl întrebă, cam sfîit, ce e cauza venirii lui aici și la acest timp neobicinuit.

„Asta te-ași întreba eu pre tine“, replică Baios. „O astepti doar' pre ea aici? Aveți doar' poftă să vă căutați coala în păduricea de pini un locșor tînuit pentru aventuri amoroase?“

El dîse aceste în ton înfundat și amenințînd cu pumnii. Din vocea lui se auzia bătaia de joc a despărării.

Acontios înțelese la moment situația, căci nu odată îi povestise Neaira despre importunele pețiri ale faurului, și el însuși avuse ocaziune să vadă cu ce pasiune demonică sorbia acest om cu privirile sale figura frumoșelei cântărețe. Tot atât de bine înțelese, că Baios, din al seu punct de vedere, trebuie să fie revoltat în adâncul sufletului, când făcea o paralelă între amabilitatea, cu care Neaira îl întimpină pre el, pre Acontios, și între disprețul respingător, de care făcea pârtaș pre amorosul pețitor. Faurul ceruse adecă în toată forma mâna frumoșelei cântărețe, ear' răspunsul Neairei a fost un rîs batjocoritor.

Cu toată claritatea situațiunii, Acontios află de corespunzător, să facă pre miratul, mai ales înțelegînd, că Baios nu-l ținea atât de prietenul predilect, ci de amarezul Neairei. Nici-cînd Acontios nu trecuse în convenirile sale cu această fată preste marginile unei permise politețe; sărutarea, pre care el astăzi o puse pe buzele ei în extasul seu artistic, a fost un eveniment ne mai pomenit. Numai gelosia putea să-l orbească într'atât pre Baios.

„Nu te 'nțeleg!“ dîse Acontios.

„Prefăcutule!“ replică Baios scârșnind din dinți și dîndu-se un pas mai aproape. „Veți asta-i ce-mi mână sângele la creeri, că te areți așa rece și liniștit și apoi totuși în ascuns o seduci cu mutra ta suridătoare! Ce, nu vrei să concedi, că ea e amarezată de tine până la nebunie? Până a nu intra tu în afurisita de colibă a verigașei aceleia bătrâne, tot îmi mai arunca

Neaira și mie câte o vorbă bună; aveam cel puțin speranța, că cu timpul îmi va succede să înving rezistența ei. Acum însă, — tot ce a fost frumos și bine s'a spulberat; ea-și rîde și-și bate joc de mine, ție însă 'ți-se aruncă de gît, și tu se 'nțelege, — tu vei ști mai bine, cu ce foc scie ea săruta și cu ce devotament!“

„Va să dîcă asta e?“ replică Acontios.

„Da, asta!“ repetă celalalt venind tot mai aproape. „Trecusem din grădină dela Laogoras în grădina babei și mă furișasem în curte, căci voiam să fiu odată pe deplin orientat. Acuma sciu, ce trebuie să sciu, și 'mi-s'a încheștat inima. . . . Și cum se făcu, de nu am sărit la voi, ca să vă dau pre amîndoi de pămînt, — nici acum nu sciu!“

Acontios simțise în momentele din urmă ceva, ce semîna a compătimire. Acum însă francheța acestui om agitat îi mergea prea departe.

„Pare-că ai o bună părere despre mine“, dîse el zimbînd. „Pentru a pune însă în scenă o astfel de comedie de satir trebuie cel puțin doi actori: unul, care bate și altul, care să fie bătut. Eu nici-odată n'am avut talent pentru rolul cestui din urmă.“

Tonul batjocoritor, în care fuseră dîse aceste cuvinte, ațîțară până la izbucnire mânia lui Baios.

„Și eu îți dîc“, strigă el ridicînd brațul cași-cînd ar avî să manueze ciocanul, „că vei juca acest rol mai curînd sau mai tîrziu, dacă nu vei jura numai decît, pe Joe, rîsbunătorul sperjuriului, că te vei lăsa de Neaira, îi vei opri să mai între în atelierul tău și nu vei mai vorbi cu ea nici măcar un cuvînt.“

„Ai nebunit“, îi replică Acontios. „Du-te acasă, Baios, și dormi una bună pe beția ta torturătoare; căci beat trebuie să fi, pentru a cere dela mine astfel de nebunii.“

„Ai auzit, ce 'ți-am cerut: jură — sau...“

„Sau?“ întrebă Acontios încrețind fruntea.

„Uite“, dîse faurul printre dinți, privind în dreapta și în stînga, „locul e aici destul de părăsit, și țermul e aproape. . . . Dacă nu împlinesci ceea-ce-ți cer, te sugrum și te arunc coala 'n mare. Oamenii vor dîce, Acontios cel frumos a fost beat, s'a rătîcit și a căduț de pe gat în mare. . . .“

Acontios îngălbeni puțin.

„Glumele tale sînt proaste“, dîse el cu răceală.

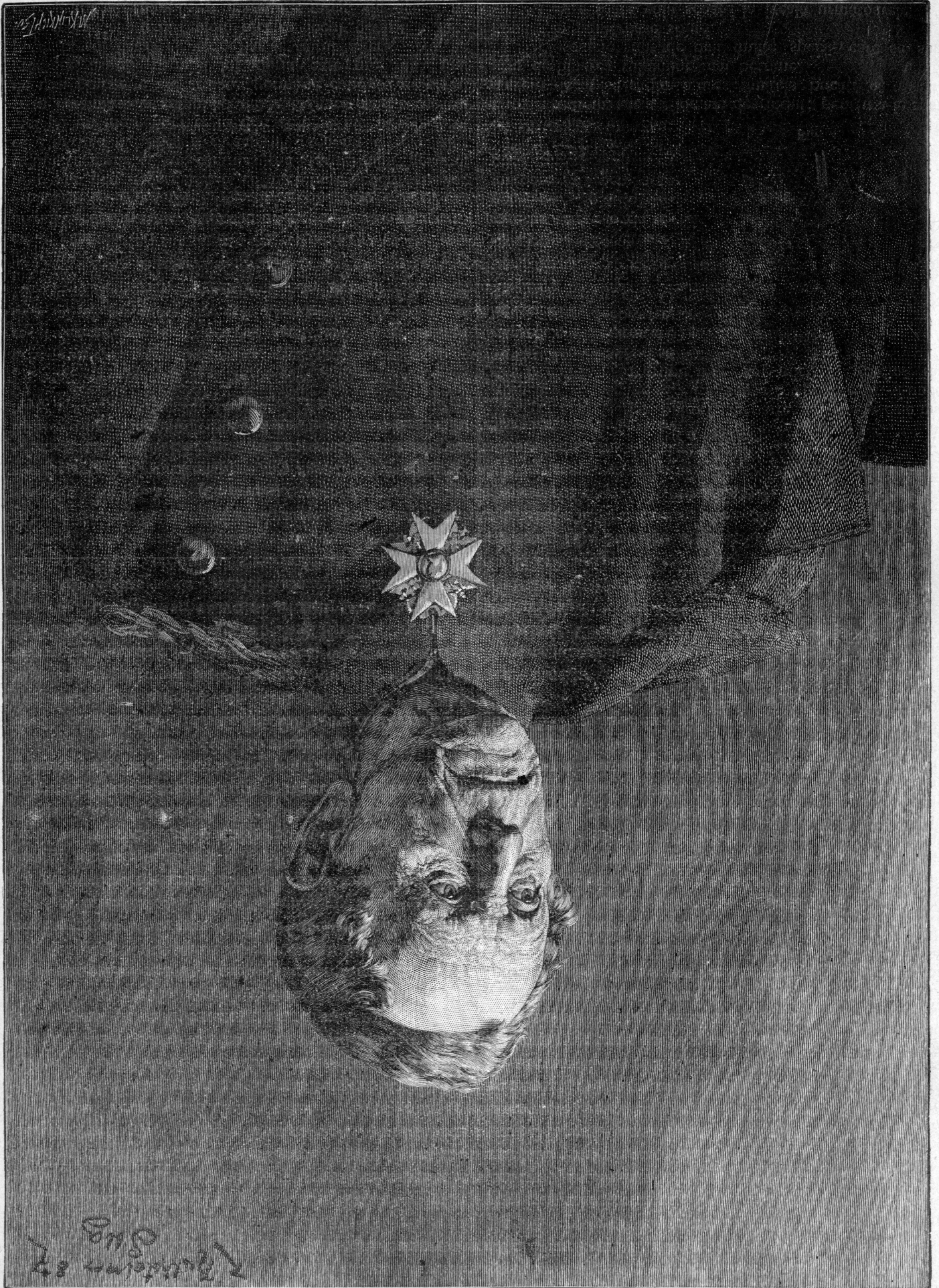
„Vrei să juri?“ întrebă Baios îndesîndu-se de tot în tînărul artist. „Ori de nu, îți voiu dovedi îndată, că amenințarea mea nu e de loc glumă.“

Dîcînd aceste apucă pre sculptor de pept.

„Nu te atinge de mine!“ dîse Acontios cu voce înădușită.

Tînărului artist îi dete sângele la cap. Îl cuprinse o amețeală; ochii îi ardeau ca focul. În

momentul următor cuprinse cu amândouă brațele preste mijloc trupul îndesat al adversarului seu, îl ridică dela pământ și-l isbi apoi cu iresistibilă putere de petrile cioplite ale gatului.

„Așa!“ țise el, gâfâind de marea încordare. „Mai încearcă-te încă odată să te atingi de această haină! Numai mila și disprețul pentru ticăloasa ta turbare, mă opresce, de a te duce înaintea judecării“.

Între grozave înjurături se ridicase Baios dela pământ. El schiopa. Afară de aceea puterea neașteptată și hotărîrea adversarului seu îi mai recorisese puțin pofta de luptă.

„Răbdare!“ strigă el în urmă celui-ce se îndepărta cu pas liniștit. „Dacă nu ași fi alunecat, ai gâfâi tu acum sub strînsura pumnilor acestora, ca lupul apucat de dulăi! Cu alt privilegiu îmi voi lua seama mai bine“.

Acontios nu mai răspunse. În cea mai rea dispozițiune își îndreptă pașii spre casă.

Când trecu prin curte ținînd a mână mica lampă de lut, observă deasupra ușei sale o mare cunună frumos legată din rămurele de laur cu acantus și mirtă.

„Neaira“, țise el în sine. „Să aibă oare dreptate nebunul acela de Baios? Aș! Gelosia vede toate în lumina fantasiei sale. O prietenă îmi este Neaira, o bună vecină, dar' la amor nu se cugetă ea. De altcum nici nu cred, cum această svînturată, sburdalnică ființă se...“

Se puse să se culce și durmî până în ceealaltă zi târziu.

(Va urma).

Feldmaresalul Moltke.

(Cu portret).

La 25 Aprilie a închis ochii pentru vecie, la Berlin, feldmaresalul Moltke, unul din cei mai mari strategii ai tuturor timpurilor, unul din cei mai mari și mai stimați fii ai mării și puternicei Germanii, la a cărei mărire și putere tocmai răposatul a contribuit în măsură extraordinară. După o viață laborioasă, cumpătată, bogată în succese deosebite, care însă nici-odată nu l-au făcut să-și peardă cumpetul, sau se cadă jertfă unei ambiții deșerte, el s'a mutat la cele eterne în al 91-lea an al vârstei. Puțini sînt aceia, care pot ajunge această vîrstă înaintată, și și mai puțini aceia, care se o ajungă în vigoarea neștirbită fizică și intelectuală, de care el s'a bucurat până în ultimul moment al vieții. Cu el s'a dus al doilea din treimea Wilhelm I.-Moltke-Bismarck, care au întemeiat și au făcut imperiul germân de aăzi și cât timp vor mai fi germâni, ei cu mulțumire neperitoare vor trebui să caute și vor căuta asupra „taciturnului“ general, care liniștea filosofică a caracterului seu nu o a perdut nici pe un moment, nici în zile de bine, nici în sgomotul și în învălmășeala câmpului de luptă, nici când succesele ne mai pomenite ale armatei germâne, conduse de el, au grămădit asupra capului lui gloria, care pre altul, mai puțin filosof decât el, ușor l-ar fi putut altera. Nu ne este scopul și nu dispunem nici de locul pentru a face o biografie amănunțită a marelui strateg, de aceea ne mărginim a îndigita asupra lucrării principale ce el a săvîrșit în mijlocul poporului germân. Înainte de toate el

este organizatorul armatei moderne germâne, care prin întocmirea sa, prin înarmarea sa, prin desvoltarea sa tactică și strategică a ajuns a fi cea d'antîi dintre toate armatele contimporane. El a știut cu privirea sa genială să iee în considerare toate mijloacele, ce le oferă cultura înaintată a secolului nostru, și să le folosească pentru organizațiunea militară. Astfel el a contribuit a lărgi în statul militar cel mai pronunțat, în Prusia, și apoi în Germania întreagă, bazele populare astfel, ca armata să devie o instituțiune însuflețită de spiritul vieții naționale, care adevărata glorie se nu o caute în deșerte succese militare, ci în asigurarea și apărarea cu efect a existenței patriei. Și conducerea acestei armate el a întemeiat-o pe baze științifice, astfel, că chiar înainte de a intra în luptă, planul strategic al armatei era gata până în amănunte, exchișînd tot mai mult și mai mult întemplantarea oarbă, și făcînd loc planului bine chibzuit, care nu admite surprinderi. În felul acesta au fost pregătite în liniștea biroului planurile pentru războaiele din 1866 în contra Austriei și din 1870—71 în contra Franciei. Și succesele dobândite au sancționat procederea genialului strateg

Helmut Carol conte de Moltke s'a născut la 26 Octomvrie 1800 în orașul mecklenburgian Parchim, ca fiu al unui căpitan prusian, care intrase mai târziu în serviciu daneze. Tinêrul Moltke intră și el în serviciu militar danez, devenind la vârsta de 18 ani oficer în armata daneză. Patru ani mai târziu trecu în armata prusiană, căreia a aparținut până la sfîrșitul vieții. Dela anul 1846 el aparținea statului major, care după planurile lui fu reorganizat dela anul 1865 încoaci. Dela an. 1835—1839 a petrecut în Turcia și Egipt, fiind încredințat cu organizarea armatei turcesci. Activitatea lui strategică o începîu la 1863 pe timpul revoluției polone. Și de atunci a luat parte ca șef al statului major la toate războaiele Prusiei: la cel din 1864 în contra Danemarcei, împreună cu Austria, la cel din 1866 în contra Austriei și la cel din 1870—71 în contra Franciei, care toate au pregătit calea pentru crearea marelui imperiu germân.

Schițe din grădinărit.

De

Dimitru Comșa.

V.

Ploșcuțele.

(Cu ilustrații).

Ploșcuțele (lat. phlox) fac parte din florile cele mai frumoase și răspândite. Ele reușesc aproape ori-și-unde, pot fi cultivate în grupe mari sau mici, în grădină sau în oale sau ca avînd să împrejmuească estraturi, figuri, tufe decorative, covoare de flori etc. O prețioasă însușire este, că se încarcă de numeroase flori strălucitoare, care se reînnoesc de repețite-ori. Soiurile dăinuitoare sau perenante preîntimpină asprimea iernei cu înlesnire și odată sădite, ele continuă a trăi în același loc ani dearîndul; pentru a le sporî n'avem decât să sădim aiurea multele bucăți ce rezultă prin desbinarea tulpinilor mai bătrâne.

Ploșcuțele sînt de mai multe specii, care se subîmpart în numeroase soiuri.

Dintre toate voiu scoate la iveală următoarele.

I. Ploșcuțele Drummond (lat. phlox Drummondii) sînt plante anuale, 30—50 cm. înalte, cu flori albe,

Fig. 4.

trandafirii sau roșii fel și fel, albastre și chiar gălbini. Florile sînt unicolore sau marmorate, stelate, vîrgate etc.

Fig. 4 reprezintă un soi alb cu flori învoalte (var. alba pl.)

Antăietate se cuvine speciilor ce urmează.

a) *Ploscuțe cu flori mari* (uriaeșe; lat. grandiflora). De recomandat sînt mai ales soiurile cunoscute sub numele: alba cu flori albe ca neaua, carmesina splendens cu flori cireșii și sclicioase, striata și stellata.

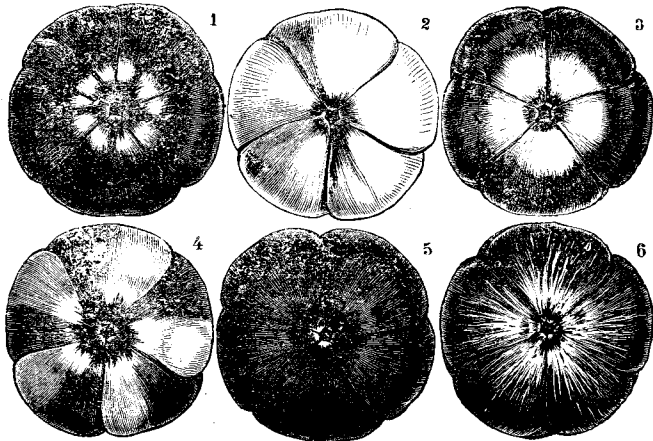

Fig. 5.

Fig. 5 înfățișează 6 soiuri de frunte, anume: 1. splendens; 2. alba; 3. elegans; 4. quadricolor; 5. coccinea; 6. rosea striata.

În Fig. 6 este reprezentat soiul numit: grandiflora stellata.

b) *Iloscuțe pitice* (var. nana compacta), care se disting prin cotoare și ramuri scurte și drepte sau puțin încovoiate. Se aplică deci ca făcînd parte din grupe sau covoare de alte flori. Florile seamănă de altcum cu ale soiurilor înalte. Dintre multele soiuri amintesc: atropurpurea striata cu flori cireșii întunecate și țintă albă, cinnabarina în fața ținoborului, nivea cu flori albe ca neaua, violacea cu flori viorii.

c) *Ploscuțe cu flori ce seamănă a verbine* (var. verbenaeiflora) în diverse colori. Aci aparțin soiuri moderne de o frumseță neobicinuită și anume: fimbriata cu flori oare-cum sprîncenate și cuspidata, numită și steaua de Quedlinburg, cu flori dințate de un aspect cu tetul osebit.

Ploscuțele anuale se prăsesc din semîntă. Semîntatul urmează a se face primăvara în resadniță, tipsii, oale sau și în grădină. Micile plante ar trebui sădite în depărtare de 25—30 cm.

Fig. 6.

II. *Ploscuțele perenante* (lat. phlox hybrida) se împacă chiar și cu un pămînt uscăcios și înrîit și se pot sporî cu înlesnire, mai ales prin desbinarea în bucăți a

tulpinilor, care, reamintesc, rabdă la ger și odrălesc an de an. Tulpinile mai bătrîne ar trebui desbinate și sădite aiurea la câte 2—3 ani; altcum sleesc pămîntul în paguba număroaselor flori. Prăsirea din semîntă este anevoioasă.

În timpul mai nou s'au introdus câte și mai câte soiuri minunate în colori viorii, trandafirii și roșii de toate nuanțele posibile. Există și soiuri vîrgate și stelate, înalte și pitice, netede și përoase, unele înflorînd cu începere din Iunie, altele abia din Iulie sau August; unele soiuri miroasă.

Din numărul nesfîrșit de soiuri amintesc pe scurt: Madame de Chambry cu flori alese trandafirii, Madame Roempler cu mari flori vișinii, tărcate cu cireșiu înfocat, Monsieur L. Guérand cu flori viorii-roșietece și țintă cireșie, Princesse Ghica cu flori uriaeșe în fața drojdiilor de vin, spectabilis cu flori viorii și țintă albă, coccinea cu flori de un roșu înflăcărât și țintă întunecată, enfant du Rhône și Lucie Lemoine cu flori albe ca zăharul.

Celelalte specii perenante (lat. verum, setacea etc.) înfloreasc de timpuriu în primăvară, numai cît frumsețea și trăinicia lor nu se pot măsura cu a speciei descrise mai sus. Cred deci a le pute trece sub tăcere.

Economic.

— **Reuniunea română de agricultură din Caransebeș**, a doua reuniune de felul acesta la Români din Ungaria, și-a ținut la 14/26 Aprilie adunarea sa generală, sub conducerea presidentului reuniunii, dl. I. Topal. Din interesantul raport al reuniunii, publicat în „Foaia Diecesană”, aflăm, că reuniunea are până acum o avere mișcătoare și nemișcătoare în valoare de 4689 fl., o bibliotecă cu 178 opuri, mai multe mașini și o grădină cu 5190 pomi, dintre cari 1796 nobilitați. Din pomii cultivați în grădină s'au împărțit la membri 450, mari și mici, și s'au luat dispozițiuni pentru cultivarea pe viitor de soiuri bune de pomi. Mai departe s'au dat și se dă multă îngrijire îmbunătățirii economiei de vite. Pentru realizarea acestor intențiuni s'a hotărît: a se arangia o expoziție de poame, cu ocasiunea căreia se se premieze cultivătorii de soiuri bune de poame; a se țină în 1—3 zile un curs de pomărit, în fiecare an, cu învățătorii ca conducători ai grădinilor comunale și cu alți economi buni, sub conducerea dlui Iosif Bălan, profesor preparandial și secretar al reuniunii; a se procura câteva vițe de Pintzgau pentru a demonstra cum se se țină vițele după regulile economiei raționale și pentru a pune taurii crescuți la dispoziția țeranilor dimpregiur pentru îmbunătățirea soiului de vite; a se țină prin comune prelegeri despre ținerea rațională a vitelor; a distribui semîntă pentru îmbărbătarea țeranilor la cultivarea trifoiului și a napilor de nutreț și a-i îndemna la cultivarea livezilor.

De toate și de pretutindeni.

— **Mulțumită publică.** Dl. Nicolau Marin, învățător în Hêghig, ne trimite pentru publicare o mulțumită la adresa dlui George Pop de Băsesci, care și pentru școala din acea comună a prenumărat pe o jumătate de an „Foaia Ilustrată”. Cuprinsul fiind analog cu cel al mulțumitei publicate în Nrul trecut al foii noastre, din lipsa de spațiu, ne mîrginim a o aduce numai în această formă. — **Comitetul Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei** convoacă o adunare generală extraordinară a membrilor reuniunii pe ziua de 13 Maiu a. c. st. n. în Deva, cu scop ca se se facă dispozițiuni pentru arangierea unei expozițiuni de obiecte din industria de casă cu oca-

siunea adunării generale a „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, care are să se țină în acest an în orașul Hațeg. — **Reuniunea femeilor române** din Rășinari arangiază la 5/17 Maiu a. c. o petrecere cu joc în Dumbrava-mică. Venitul e menit pentru sporirea fondului reuniunii. — **Tinerimea română** din Cluj arangiază la 16 Maiu st. n. a c. un maial în grădina „Stadler“. Venitul curat e menit pentru ajutorarea tinerilor universitari lipsiți de mijloace la înscrierea și depunerea examenelor. — **DI. Septimiu Albini**, redactorul responsabil al „Tribunei“, care în urma sentenței tribunalului de presă din Cluj, a trebuit să petreacă timpul de șese luni în temniță ordinară, în Sibiu, cu ziua de 9 Maiu a. c. încheiându-și osânda, a eșit din temniță, reîntorcându-se în mijlocul amicilor sei, care l-au îmbrățișat cu căldură. Un însemnat număr de tineri din Sibiu i-au prezentat un album frumos lucrat și conținând o adresă de aderență cu subscrierile dăruitorilor.

Cronica săptămânii.

— Pentru biserica ort.-or. română dăile săptămânii acesteia sunt dăile de o deosebită importanță, pentru-că în acest timp sunt întruniți în sinoade reprezentanții bisericești, preoți și mireni, pentru a se consulta și a aduce hotărâri asupra conducerii afacerilor bisericesti, școlare și fundamentale ale eparchiilor. Deschiderea sinoadelor s'au făcut în Dumineca Tomei cu solemnitatea obicinuită. La deschiderea sinodului arhidiececan din Sibiu, Excel. Sa părintele arhiepiscop și metropolit Miron Roman a accentuat, că din cele 21 sinoade anuale arhidiececane, ținute până acum dela intrarea în viață a statutului organic, 16 coincid cu activitatea sa ca arhiepiscop și metropolit, și că în special arhidiececa transilvană a făcut cu concursul seu progrese de o valoare durabilă și satisfăcătoare; și apoi a adaus, că având înaintea sa un viitor îngreuiat și nesigur, poate că se va ivi trebuința să se dispenseze într'un mod sau într'altul dela sarcinile grele, ce le-a luat asupra-și la venirea sa în fruntea bisericii înainte de aceasta cu 16 ani. — **Sanționarea** articolului de lege 15 din 1891, pentru asilele de copii, a urmat la 28 Aprilie a. c. — În Cislaitania s'au urmat timp mai îndelungat după deschiderea sesiunii parlamentare desbaterele asupra răspunsului la mesagiul de tron. În cele din urmă toate partidele s'au întrunit în părerea, de a se abține de astă-dată dela prezentarea unui răspuns la acest mesagiul și a se mărgini numai prelungă o adresă de lealitate a Senatului imperial către Maiestatea Sa. Astfel s'a întâmplat pentru prima-dată în anele parlamentarismului austriac, ca să nu se facă un răspuns meritoric la mesagiul de tron. Maiestatea Sa a întâmpinat cu deosebită îndestulare vorbirea presidentului Smolka, care a adus la Prea-înaltă cunoștință hotărârea Senatului în această privință. — **Sesiunea extraordinară a corpurilor legiuitoare ale României s'au deschis** la 30 Aprilie v. prin regele Carol cu un mesagiul, în care accentuează dorința a se vota budgetul statului cât mai neîntârziat pentru a se pute apoi ocupa cu studiarea și votarea tarifului vamal, care va regula relațiile comerciale internaționale ale țerii, și pentru a se pute continua fără întrerupere lucrările de apărare ale țerii. — **Intrunirea studenților români și sârbi s'au întâmplat** conform programului în Turnu-Severin la 23 Aprilie v. Au luat parte vr'o 200 studenți dela universitățile din București și Iași și vr'o 100 studenți sârbi dela universitatea din Belgrad. La adunarea aceasta, care a fost foarte bine primită de autoritățile locale și de publicul severinean și care are de scop

a crea o legătură de identitate de interese între studenții celor două țeri reprezentate, au participat și câțiva profesori dela universitățile din București, Iași și Belgrad. S'au trimis telegrame de felicitare în numele Maiestății Sale regelui Carol al României și al Maiestății Sale regelui Alexandru al Sârbiei, și dela mulți particulari și corporațiuni din Austro-Ungaria, Sârbia, Bosnia etc. — În afacerea expulsării reginei Natalia din Sârbia, Scupcina a hotărât, ca exregina se părăsească țeara. Ministrul-president Pasici a comunicat în o scrisoare adresată Nataliei hotărârea Scupcinei. Exregina să fie răspuns, că ea rezoluția adunării nu o poate privi ca o poruncă pentru a părăsi țeara, ci numai ca o dorință, și ea numai legilor țerii și ale constituției e datoare a se supune, nu însă hotărârilor adunării și că prin urmare e foarte hotărâtă de a rămâne în țeară. — În conflictul escat între Rusia și Turcia pentru trecerea vapoarelor flotei voluntare rusesci prin Dardanele s'a făcut o învoiere, care învoală un nou succes al Rusiei. Poarta a făcut adevă în cele din urmă concesiunea, ca vapoarele flotei voluntare rusesci se poată trece de aci 'ncolo neîmpedecate prin strimtoriile de mare, într'u cât vor purta steag mercantil, primind în schimb din partea Rusiei încredințarea, că va fi încunoscintată, dacă aceste năi au pe bord soldați sau material de războiu. Prin această concesiune Poarta a încredințat lealității rusesci siguranța militară a Bosporului și a Dardanelelor și prin aceasta a Constantinopolei chiar. — În camera franceză s'a întâmplat în ședința dela 1 Maiu n. o votare, care va fi de deosebită importanță pentru dezvoltarea ulterioară a partidului republican. Cererea de amnestie pentru cei osândiți din cauza răscoalei lucrătorilor din Fourmies, a fost respinsă cu o majoritate compusă din 195 republicani și 99 membri din dreapta, dar' pentru ea a fost o minoritate compusă din 138 republicani, 34 boulangiști și 19 membri din dreapta. Din această scisiune în tabera republicană probabil vor trage folos boulangiștii și anarhiștii întruniți, precum și bonapartiștii, care de când prințul Victor Napoleon s'a pus în frunte, încep earăși a agita în contra stării actuale de lucruri.

† **Ioan C. Brătianu**, bărbatul de stat al României, marele Român, a răposat în 4/16 Maiu la 3 oare dimineața în Florica, moșia decedatului de lângă Pitesci. Această scire jalnică pentru întreaga Românie a aduce o telegramă sosită aici tocmai în momentul punerii sub teasc a acestei foi.

Correspondența foi.

— *M. D.*, Bucium: Deslegarea a sosit prea târziu. — *D.*, în S.: Ghicitura de șac, când îi va veni rîndul; „Visul seu“ l-am fi publicat, dacă ar fi cuprins o idee mai generală și dacă strofa din urmă ar fi fost mai perfectă în formă. — *Rr.*: „Filosofia bețivului“, dăce ceea-ce a dăis G. Coșbuc în una din „Anacreonticele“ sale, însă mult mai frumos; și apoi:

„Voiu bea dar', căci e aproape
Timpul să-mi iau bun remas
Dela dulcele vin roșu,
Dela flașca cu vinars“,

prea e pentru bețivi, pentru care nu e menită foaia noastră. — *M. D.*, Șiria: Dacă ne va fi cu puțință, la altă ocaziune. — *Nemesis*: „Răsunetul“ e ceva mai bun ca celelalte; dar' tot să mai așteptăm.